

„SPRAWDŹ SIĘ SAM”.
TEST ZE ZNAJOMOŚCI MITOLOGII WEDŁUG J. PARANDOWSKIEGO

Autor: Jola

Część pierwsza – MITOLOGIA GREKÓW

I. BOGOWIE OLIMPIJSCY:

DZEUS, HERA, ATENA

PYTANIA:

1. Wymień najważniejszych bogów greckich.
2. Gdzie mieli siedzibę greccy bogowie? Odnajdź na mapie.
3. Kto władał Olimpem?
4. Z kim dzielił swą władzę Dzeus? Podaj imiona. Jak doszło do „podziału wpływów”?
5. Jak rozwiązano spór pomiędzy Ateną i Posejdonem o miasto Ateny?
6. Kim był Helios? Gdzie go czczono?
7. Scharakteryzuj życie bogów na Olimpie.
8. Kto budził bogów na Olimpie?
9. Wymień cechy, które odróżniały bogów od ludzi.
10. Co karano najsurowiej wśród bogów olimpijskich? Jaka była kara za to przewinienie?
11. Z jakimi imionami bóstw ludów indoeuropejskich spokrewnione jest imię greckiego boga Dzeusa?
12. Za co odpowiedzialny był na ziemi Dzeus?
13. Z czyich ust dowiadujemy się o spisku przeciwko Dzeusowi. Opisz jego kulisy.
14. Opowiedz historię Filomona i Baucis.
15. Co stało się z miastem odwiedzionym przez Zeusa i Hermesa?
16. Wymień miasta, w których był największy kult Dzeusa.
17. Z czego słynęła Olimpia?
18. Jak często i w jakie miesiące organizowano igrzyska olimpijskie?
19. Opisz organizację igrzysk (czas trwania, zasady, nagrody).
20. Kto był twórcą posągu Dzeusa w świątyni olimpijskiej?
21. Opisz posąg, który wykonał Fidiasz.
22. Czego boginią była Hera? Co łączyło ją z Dzeusem? Jakie były między nimi relacje?
23. Jak Dzeus karał Herę?
24. „Czuły punkt” Hery. Co to było?
25. Gdzie stała najstarsza świątynia Hery, co w tym mieście organizowano i dla kogo?
26. Jakie atrybuty posiadała Hera?
27. Jak doszło do narodzin córki Dzeusa Ateny?
28. Czego dotyczyły zawody Arachne i Ateny?
29. Jakie miasto czciło Atenę?
30. Co to były Panatenaje? A czym był Partenos?
31. Jakie przydomki nadawano Atenie?
32. Atrybuty Ateny.

ODPOWIEDZI:

1. Dzeus, Hera, Atena, Apollo, Artemis, Hermes, Hefajstos, Afrodyta, Eros, Charyty, Ares,
2. Bogowie greccy mieli swą siedzibę na szczycie góry Olimp.
3. Olimpem władał Dzeus.
4. Dzeus dzielił władzę ze swymi braćmi: Posejdonem i Hadesem. Po tym jak pokonali gigantów, losowali. Dzeus wylosował niebo, ziemię i Olimp; Posejdon

- wyłosował morze, a Hades – królestwo umarłych w podziemiu. Jednak tylko Dzeus obwołał się najwyższym bogiem, któremu inni powinni być posłuszni. Jednak nawet na ziemi każdy z bogów otrzymał miasto, które w szczególny sposób czciło danego boga.
5. Miasto miał otrzymać ten bóg, który podaruje mu cenniejszy dar. Posejdon, uderzając trójzębem o ziemię, podarował konia (niektórzy podają, że zamiast konia, wytrysnęło wtedy słone źródło). Atena wywołała z głębi nieurodzajnej ziemi drzewo oliwne. Dar Ateny uznano za cenniejszy i to ona otrzymała miast
  6. Helios to bóg słońca. Kiedy okazało się, że zapomniano o podarowaniu mu czczącego go miasta, wyłoniła się wyspa Rodos, którą mu ofiarowano.
  7. Najważniejsze informacje:
    - nie było na Olimpie dzikich zwierząt,
    - nie wiały zimne wiatry, nie padał śnieg, nie zasłaniały słońca chmury, czyste powietrze,
    - pałac Dzeusa urządzony z przepychem, pełen drogocennych kruszców (wykonał – Hefajstos),
    - wrót do Olimpu strzegły hory (dziewczęce boginie pór roku),
    - nie ma chorych,
    - bywają czasem kłótnie i spory między bogami, trwają jednak krótko,
    - tu odbywają się ważniejsze narady bogów,
    - bogowie są zwoływani dziki posłańcowi Dzeusa – Hermesowi,
    - po naradzie – uczta: (zgodnie ze starożytnymi zwyczajami pólleżąc na łożach z kości słoniowej i szylkretu, na miękkich poduszkach. Towarzyszy ucztującym Hebe (bogini młodości) i Ganimedes (chłopczyk, ulubieniec Dzeusa, porwany z ziemi, nieśmiertelny). Roznoszą ambrozję (chroniła od starości i śmierci) oraz nektar. Po posiłku przygrywa bogom na harfie Apollo otoczony dziewięcioma muzami. Kiedy słońce już zachodziło, bogowie udawali się na spoczynek do swoich pałaców.
  8. Na Olimpie budziła bogów Eos – różnopalca bogini jutrzeńki
  9. Bogów wyróżniały takie cechy jak: nieśmiertelność, możliwość poruszania się lotem błyskawicy, możliwość przebywania w kilku miejscach jednocześnie. Mieli krew koloru białego, mogli przybierać różne kształty lub stawać się niewidzialnymi,
  10. Najsurowiej karano krzywoprzysięstwo. Za złamanie przysięgi karano leżeniem przez rok w stanie podobnym do śmierci, a po zbudzeniu się jeszcze przez dziewięć lat czekało boga wygnanie. Dopiero po upływie tego czasu bóg mógł zasiać przy stole i ucztować na Olimpie.
  11. Imię Dzeusa spokrewnione jest z indyjskim Dyaus, staroniemieckim Ziu, łacińskim Jupiter (diōvis pater). Wspólne jest ‘div’ (rzucić, strzelać, błyszczyć).
  12. Dzeus odpowiedzialny był za deszcz, śnieg, burze, huragany (ogólnie – wszystkie zjawiska atmosferyczne), sztormy, wybuchy wulkanów.
  13. O wydarzeniu tym opowiada Ares – bóg wojny. Autorami spisku była Hera, Atena i Posejdon, którzy napadli i związali Dzeusa tak, że był nieruchomy. Skrępowanemu pomogła boginka morska, Tetyda (późniejsza matka Achillesa). Udała się do Tartaru i stamtąd przyprowadziła Briareusa (miał sto rąk), któremu udało się uwolnić Dzeusa.
  14. Pewnego dnia Dzeus przybrał postać człowieka i udał się wraz z Hermesem na ziemię, by przekonać się czy ludzie przestrzegają praw boskich. Wieczorem zaczęli szukać noclegu w pewnym mieście, ale nie znaleźli go. Nadeszła noc. Zapukali do domu biednych starszych ludzi, którymi był Filemon i Baucis. Ugościli przybyszów, a zauważywszy, że jedzenia nie ubywa

- a naczynia zamieniają się w złote, padli na kolana. Filemon chciał zabić w ofierze jedyną gęś. Dzeus jednak odwiódł go od tego pomysłu. Lepianka zamieniła się w świątynię, w której długo żyjący staruszkowie byli kapłanami. Zmarli razem (tak chcieli, by jedno nie oglądało śmierci drugiego), zamieniając się jednocześnie w dwa drzewa złączone pniami.
15. Miasto zatopiono, a mieszkańców zamieniono w żaby.
  16. Największym kultem cieszył się Dzeus w miastach: Dodona i Olimpia.
  17. Co cztery lata odbywały się w Olimpii igrzyska (od 776 r p.n.e. do 393 n.e.). Koniec igrzysk związany z decyzją cesarza Teodozjusza, który nakazał spalenie świątyni Dzeusa.
  18. Igrzyska organizowano co cztery lata. Wypadały w połowi sierpnia lub września.
  19. Igrzyska trwały kilka dni i były pokazem zręczności, sprytu i siły. Nagroda to wieniec oliwny (nagroda symboliczna), z którym zwycięzca wracał do rodzinnego miasta w wielkiej chwale. Później stawiano mu posągi, układano na jego cześć hymny, a państwo utrzymywało go. Podczas igrzysk również rozkwitała kultura. To czas spotkań mówców, artystów i filozofów, którzy wygłaszali swoje mowy/odczyty.
  20. Posąg Dzeusa w świątyni olimpijskiej wykonał Fidiasz. Posąg uznawany jest za jeden z siedmiu cudów świata.
  21. Fidiasz wykonał posąg Dzeusa: lewa ręka Dzeusa wyciągnięta a na niej bogini Zwycięstwa, w prawej – berło, nad którym orzeł rozpostarł swoje skrzydła. Płaszcz – złoty z ozdobami w postaci figur zwierząt, kwiatów, nogi w złotych sandałach, na podnóżku – lwy, bujne włosy, na głowie wieniec oliwny. Wykonany z kości słoniowej (Przeniesiony do Konstantynopola, gdzie spłonął).
  22. Hera była królową nieba. To żona Dzeusa. Była patronką kobiet, które modliły się do niej w dniu ślubu. Hera opiekowała się matkami i pocieszała wdowy.
  23. Dzeus często jej ulegał, nie chciał wywoływać rodzinnych kłótni, do czego Hera często prowokowała. Jednak zdarzało się, że tracił cierpliwość. Kiedy tak się stało – związał Herę złotym łańcuchem i powiesił za ręce u szczytu Olimpu. Bogowie wyprosili, by ją uwolnił.
  24. Hera reagowała na każde słowa wypowiedziane o jej urodzie. Poeci zachwalali jej urodę, chcąc się jej przypodobać. Jednak kobiety były innego zdania. Zdarzyło się, że zamieniła kobiety w jałówki, a pewne siostry w kamienne schody (schody te prowadziły do świątyni, a ojciec zamienionych córek, chodząc po schodach, słyszał jęk swoich dzieci).
  25. Największa świątynia Hery znajdowała się w Olimpii, gdzie co pięć lat organizowano igrzyska dla kobiet. Nagrodą była gałązka oliwna, pieczeń ze zwierząt ofiarnych. Hera posiadała w każdym mieście swoją świątynię, kaplicę i ołtarz.
  26. Herę przedstawiano jako kobietę o wyjątkowej urodzie, trzymającą w jednej ręce jabłko granatu – symbol płodności, a w drugiej berło z kukułką (ptak, który był jej poświęcony).
  27. Dzeusa bolała głowa. Wtedy wezwał Hefajstosa (kowal), by robił mu głowę i sprawdził jaka jest przyczyna bólu. Wtedy z głowy boga wyskoczyła Atena (bóstwo mądrości). Tylko ją traktował wyjątkowo i tylko jej pozwalał używać swej własnej broni – piorunu.
  28. Atena lubiła robotki ręczne i wiedziano na Olimpie, że jest najlepsza. Jednak na ziemi, pewna księżniczka – Arachne, zapewniała, że to właśnie ona jest najlepsza. Wtedy to rozegrały zawody o to, która lepiej wyhaftuje tkaninę. Arachne zrobiła to lepiej, a Atena w napadzie złości i zazdrości, podarła tkaninę. Arachne popełniła samobójstwo. Lecz Atena okazała się mądra, bo

- zrozumiała, dokąd może zaprowadzić poczucie zazdrości. Postanowiła zwrócić życie Arachnie i zamieniła ją w pajaka. Dzięki temu Arachne mogła prząść.
29. Atena była czczona w Atenach.
30. Panatenaie to święto obchodzone przez ateńskich chłopów, w porze żniw, w sierpniu. Odbywały się wówczas wyścigi na wozach, zapasy atletów, koncerty muzyczno-wokalne, tańce, organizowano konkursy piękności dla mężczyzn, organizowano również wyścigi żeglarskie. Partenon do świątynia wybudowana dla Ateny w Atenach. Do dziś zachowały się jej ruiny.
31. Atenę zwano Ergane → Pracownica, Palias → Patronka Miast, Promachos → Pani Zastępów, Pallas → Panna, Partenos → Dziewica (najbardziej lubiła właśnie tę nazwę).
32. W świątyni Partenon stał posąg Ateny wykonany przez Fidiasza. Lewą rękę opierała Atena na tarczy, spod tarczy wychylał się wąż. W prawej dłoni trzymała skrzydlatą boginię zwycięstwa, Nike. Na głowie Ateny spoczywał ozdobny hełm, nosiła długą zwiewną szatę. Ptak poświęcony Atenie to sowa (symbol wiedzy i mądrości).